

Rodolf Puigdollers i Noblom

Els nombres en el Nou Testament

Col·lecció Emaús 163
Centre de Pastoral Litúrgica

Director de la col·lecció Emaús: Mercè Solé

Disseny de la coberta: Mercè Solé

Fotografia de la coberta: Pixabay

© Edita: CENTRE DE PASTORAL LITÚRGICA
Nàpols 346, 1 – 08025 Barcelona
Tel. (+34) 933 022 235
cpl@cpl.es – www.cpl.es

Primera edició: maig de 2020

ISBN: 978-84-9165-341-7
Dipòsit legal: B 11107-2020

Printed in UE

Imprimeix: Ulzama digital, S.L.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, llevat d'excepcions previstes per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si us cal fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Pròleg.....	11
Introducció.....	13
¿Encara no ho enteneu?.....	13
Els set primers nombres.....	16
Els nombres fins a dotze.....	21
La base de tota la simbologia dels nombres.....	23
El valor simbòlic modificat per la referència a un altre nombre.....	24
La guematria hebrea.....	25
Marques explícites de simbologia.....	26
El número u.....	33
La simple indicació d'una unitat.....	33
Un de sol, negant la pluralitat.....	34
El dia u de la setmana.....	37
Una unitat profunda.....	39
Una contraposició d'unitats.....	40
El símbol de Déu.....	42
El número dos.....	45
L'oposició entre dos unitats.....	47
Dos elements units.....	48
La unió profunda.....	49
Uns pocs.....	50
La reafirmació: el testimoni.....	52

El doble d'un.....	54
Dos en un tríptic.....	54
En la mida del temps.....	55
El número tres.....	59
El tres com a conjunt.....	59
El tres com a final d'un conjunt.....	62
Oscil·lació entre el dos i el tres.....	64
Contraposició entre tres i dos en un conjunt de cinc.....	66
El tres com a tríptic.....	66
El tres i mig com a meitat de set.....	67
Indicació de l'hora.....	68
El número quatre.....	71
Els quatre extrems de la terra.....	71
El doble de dos.....	73
Sentit de totalitat i universalitat.....	73
Assenyalant el temps.....	75
El número cinc.....	77
Una «maneta».....	77
Un temps relativament llarg.....	78
El nombre del poble.....	79
Quan se li afegixen zeros a la dreta.....	80
Referència als grups profètics.....	82
El nombre del poble d'Israel.....	83
Els cinc pòrtics de la piscina de Betzata.....	85
El número sis.....	87
En els dies, els mesos, les hores.....	87
L'hora sisena en el dia de la Passió.....	90

En els objectes o els acompanyants.....	92
El número de la Bèstia.....	93
El número set.....	95
Anys, dies, hores d'acompliment.....	95
Sentit de totalitat.....	96
El nombre de totes les nacions.....	97
El set com obertura a les nacions.....	100
Set vegades.....	102
En el llibre de l'Apocalipsi.....	102
L'any sabàtic i l'any jubilar.....	104
El número vuit.....	107
Sentit de novetat.....	107
Referència a l'Aliança amb Déu.....	109
Referència a la resurrecció.....	110
El número nou.....	113
Deu menys u.....	113
L'hora novena.....	114
El número deu.....	117
Una unitat amb un zero a la dreta.....	117
Deu dies.....	119
L'hora desena.....	119
El delme, la desena part.....	120
El número onze.....	123
L'hora onzena.....	123
L'onze, dotze menys un.....	124
Els Onze, ¿trencament dels Dotze?.....	126

El número dotze.....	131
Les dotze tribus, els dotze apòstols.....	132
El doble de dotze.....	134
Figura d'Israel.....	135
Del catorze al noranta-nou.....	137
14.....	137
15.....	139
18.....	140
20.....	140
24.....	141
25.....	142
30.....	142
38.....	144
39.....	145
40.....	145
42.....	148
46.....	149
50.....	150
60.....	152
70.....	154
72.....	155
75.....	156
77.....	157
80.....	158
84.....	158
99.....	159
Del cent al 800.....	161
100.....	161
120.....	163
144.....	163

153.....	164
160.....	168
200.....	169
300.....	169
400.....	170
430.....	171
450.....	171
500.....	172
616.....	172
666.....	173
800.....	175
Del mil a les miríades de miríades.....	177
1.000.....	177
1.260.....	179
1.600.....	180
2.000.....	180
3.000.....	181
4.000.....	182
5.000.....	184
7.000.....	185
10.000.....	186
12.000.....	187
20.000.....	189
23.000.....	189
12 legions.....	190
144.000.....	191
Miríada.....	192
20.000 miríades.....	193
Miríades de miríades.....	194

Els esquemes numèrics.....	195
Els nombres com esquema.....	195
Esquemes dobles: paral·lelismes.....	195
Esquemes triples: tríades.....	199
Esquemes en quartetes	203
Esquemes en setena.....	204
Esquemes en vuitena.....	205
Les estructures numèriques.....	207
La dimensió numèrica de les estructures narratives.....	207
Els díptics.....	207
Els tríptics.....	209
Els quinaris.....	211
Els septenaris.....	212
Cloenda.....	215
Apèndix: Quadre resum de la simbologia dels nombres.....	219
Bibliografia.....	239

El número set és, en primer lloc, el corresponent als dies d'una setmana.⁴² D'aquesta manera, des de la primera pàgina de la Bíblia, el set apareix com el nombre de la plenitud: «El *setè* dia,⁴³ Déu havia acabat la seva obra. El dia *setè*, doncs, va reposar de tota l'obra que havia fet» (Gn 2,2). Aquest sentit de plenitud, acabament o acompliment és el sentit bàsic del set.

ANYS, DIES, HORES D'ACOMPLIMENT

Set dies o set anys constitueixen un conjunt de plenitud:

Era d'edat molt avançada: havia viscut *set* anys amb el seu marit, però havia quedat viuda, i ara ja tenia *vuitanta-quatre* anys (Lc 2,36-37).

Al cap de *cinc* dies els aconseguirem a Tròada, on vam quedar-nos *set* dies (Fets 20,6).

Allí vam trobar els deixebles i ens hi vam quedar *set* dies (Fets 21,4).

42 En grec: «set» (*heptà*) [88], «setè» (*hèbdomos*) [9]; «set vegades» (*heptàkis*) [4]. Val la pena anotar l'abundància d'aquest vocabulari en el llibre de l'Apocalipsi: «set» [50]; «setè» [5].

43 El text hebreu masorètic té la lliçó «el setè dia», però el Pentateuc samarità i la traducció grega de la LXX (la Septuaginta) tenen: «el sisè dia».

Eren a punt de complir-se els *set* dies quan els jueus originaris de l'Àsia, en veure Pau al temple, amotinaren la gent i el van agafar (Fets 21,27).

I el *segon* dia vam arribar a Putèols, on vam trobar alguns germans, que ens demanaren de quedar-nos amb ells *set* dies (Fets 28,13-14).

Gràcies a la fe, van caure les muralles de Jericó, després que els israelites haguessin fet voltes a la ciutat durant *set* dies (He 11,30).

L'ordinal, sigui en hora, sigui en dia, té el significat d'acompliment:

Ahir, a l'hora *setena*, el va deixar la febre (Jn 4,52).

Parlant del dia *setè*, l'Escriptura diu: *Déu, el setè dia, reposà de totes les seves obres* (He 4,4).

SENTIT DE TOTALITAT

El número *set* és un conjunt complert. Per això, quan es parla de *set* esperits, es vol indicar una plenitud d'acció dels mals esperits:

Llavors se'n va a buscar altres *set* esperits pitjors que ell, entren en aquell home i s'hi queden (Mt 12,45; Lc 11,26).

Maria, l'anomenada Magdalena, de la qual havien sortit *set* dimonis (Lc 8,2).

Després que Jesús hagué ressuscitat el *primer* dia de la setmana de bon matí, es va aparèixer primer a Maria Magdalena, de qui havia tret *set* dimonis (Mc 16,9)

Aquest mateix sentit de plenitud es troba en el cas que li plantegen els saduceus a Jesús sobre aquells *set*

germans, que van anar morint un darrere l'altre. Un relat que es troba en els tres evangelis sinòptics:

Doncs bé, hi havia set germans (Mc 12,20; Mt 22,25; Lc 20,29).

Cap dels set no va tenir descendència (Mc 12,22; Mt 22,26; Lc 20,31).

Per tant, quan arribi la resurrecció i tots ells ressuscitin, ¿de quin dels set serà muller, si tots set s'hi havien casat? (Mc 12,23; Mt 22,28; Lc 20,33).

En els Fets dels Apòstols també hi apareixen set fills d'un tal Esceva:

Entre els qui feien això hi havia set fills d'un tal Esceva, gran sacerdot jueu (Fets 19,14).

Henoc, en la carta de Judes, és presentat com el setè després d'Adam, subratllant així la seva dimensió especial:

Henoc, el setè després d'Adam, es referia a ells quan va profetitzar (Jud 1,14).

EL NOMBRE DE TOTES LES NACIONS

Però una de les derivacions més importants del número set en el Nou Testament és la que adquireix a partir del número 70. L'Evangelí segons Lluc, després d'haver presentat la crida que Jesús va fer als dotze i la missió que els va donar, narra l'enviament d'uns altres setanta dos deixebles (Lc 10,1.17). En aquest episodi diversos manuscrits grecs tenen la lliçó «setanta-dos» deixebles (Papir 75, còdex Vaticà i còdex de Beza), mentre d'altres parlen de «setanta» (còdexs Sinaític, Alexandrí i *Ephraemi rescriptus*). Aquesta oscil-

lació es troba també en la llegenda de la traducció de les Escriptures al grec, feta per setanta-dos escribes, anomenada també la traducció dels Setanta (LXX).⁴⁴ Evidentment aquesta oscil·lació ha de dependre d'una doble simbologia.

Després de la narració del Diluvi, hi ha en el llibre del Gènesi un capítol sencer amb la taula de tots els pobles, que acaba de la forma següent:

Aquests són els descendents de Noè amb els seus llinatges, nacions i llistes genealògiques. D'ells venen les nacions que es van dispersar per la terra després del diluvi (Gn 10,32).

En aquesta taula hi ha el nom de les setanta nacions, que constituïen tota la humanitat. D'aquesta manera el número 7, que és el nombre perfecte obert a tot-hom, multiplicat pel nombre de la multitud (que és el 10), es converteix en el nombre que simbolitza totes les nacions. Ara bé, si el text hebreu de la taula de les nacions conté una llista de setanta nacions, el text grec dels Setanta, en té setanta-dos.⁴⁵

44 Com indica la Carta d'Arístes els setanta-dos escribes són sis de cada una de les dotze tribus, «per tal que –com escriu l'informe del bibliotecari del rei Ptolomeu– una vegada analitzat allò en què la majoria està d'acord i obtinguda una interpretació exacta, establim de manera clara un text digne dels teus actes i les teves intencions» (*Arist.* 32, cf. també 39.42-50). La traducció «fou acabada en setanta-dos dies» (*Arist.* 307). De totes maneres, Flavi Josep, encara que es fa ressò d'aquesta llegenda, parla dels «setanta ancians enviats per Eleazar i que van portar la Llei» (*Ant.* 12,57). Epifani de Salamina és conscient del doble nombre i dona l'explicació fàcil que setanta és l'abreviació de setanta-dos (*brevitatis gratia* : *De fide* 4: PG 42,779).

45 En el text hebreu, hi ha el nom de 14 descendents de Jàfet, 30 de Cam i 26 de Sem. En total: 70. En canvi, en el text grec, hi ha 15 de Jàfet (Elisà hi figura també en el v. 2), 30 de Cam i 27 de Sem (Canaan figura en el v. 22 i en el v. 23, però Obèl falta en el v. 28). En total: 72.

La tradició deia que els israelites, fills de Jacob, que van entrar a Egipte, van ser igualment 70: «En total els descendents de Jacob eren *setanta*» (Ex 1,5); «Quan els teus pares van baixar a Egipte eren *setanta* persones» (Dt 10,22). D'aquesta manera el nombre dels israelites en la seva arribada a Egipte i el nombre de les nacions coincidia, segons la dita del llibre del Deuteronomi en hebreu:

Quan l'Altíssim repartia els pobles i separava els uns dels altres els fills d'Adam, va establir les fronteres de cada nació segons el nombre dels fills d'Israel (Dt 32,8).

La simbologia més senzilla considerava el 70 com el nombre de les nacions: obertura a tots (7) multiplicat per multitud (10). Però una simbologia més complexa, considerava que les nacions eren 72, nombre que correspondria al nombre del poble d'Israel (12) multiplicat per sis, que seria la resta fins arribar al número set com a plenitud. El nombre d'Israel (12) més el nombre de les nacions (72) donaria el nombre de tota la humanitat, que seria un múltiple de 7: és a dir, el número vuitanta-quatre. Els vuitanta-quatre anys que havia viscut la profetessa Anna, segons la narració de sant Lluç (Lc 2,37), podrien indicar que aquesta figura no tan sols representa l'esperança del poble d'Israel en la vinguda del Messies, sinó també l'esperança de la humanitat sencera.

Si, dins d'aquesta simbologia, el número 72 havia passat a representar el nombre de les nacions, una altra forma de significar el poble d'Israel va ser escollir el número 75, ja que aquest correspon a tres vegades 5 x 5, essent el número cinc una altra forma tradicional

de representar Israel (els cinc llibres de la Torà). Aquesta és la indicació en Gn 46,27: «El total de membres de la família de Jacob que van entrar a Egipte era de *setanta-cinc* persones» (Gn 46,27); i en el text grec d'Ex 1,5: «Els descendents de Jacob, eren, en total, *setanta-cinc* persones». El text grec és reproduït pel llibre dels Fets dels Apòstols, que cita les Escriptures a partir dels LXX: «Josep va fer cridar a Egipte el seu pare Jacob amb tota la família, en total *setanta-cinc* persones» (Fets 7,14).⁴⁶ Això mostraria que hi va haver una oscil·lació entre la simbologia del setanta (70), setanta-dos (72) i setanta cinc (75) per fer referència al poble d'Israel, i del setanta (70) i el setanta-dos (72) per referir-se a les nacions. La llegenda dels traductors de la Bíblia hebrea al grec hauria conservat el número setanta-dos, mentre la traducció en ella mateixa, potser per indicar que es tracta d'una traducció a la llengua de les nacions, hauria optat per la simbologia més estesa del número setanta.

EL SET COM OBERTURA A LES NACIONS

El número set adquireix així la referència a les nacions no jueves, com es pot comprovar en el discurs de Pau en la sinagoga d'Antioquia de Pisídia quan parla de l'entrada del poble d'Israel en la terra promesa:

I, després de destruir *set* nacions a la terra de Canaan, els donà en possessió el seu territori (Fets 13,19).

46 Cal recalcar que aquesta doble simbologia es troba en l'obra lucana (Lc-Fets): el 70 com a nombre dels deixebles (Lc 10,1.17: còdexs Sinaític, Alexandrí, Beza) i el 75 com a nombre dels fills d'Israel que van entrar a Egipte (Fets 7,14). La simbologia del número setanta-dos per a referir-se als deixebles (oberts a les nacions) va ser l'adoptada per alguns altres còdexs (còdex Vaticà).

Aquest sentit del set com referència a l'obertura a totes les nacions es troba en el Nou Testament fonamentalment en tres relats. Per una banda en el relat de la segona multiplicació dels pans (Mc 8,1-10; Mt 15,32-39) i en el relat del llevat dels fariseus (Mc 8,14-21; Mt 16,5-12). La segona multiplicació es troba situada en territori no jueu i, en consonància amb això, es presenten els números set i quatre mil: set pans, set paneres, i quatre mil comensals, en sentit d'universalitat (els quatre punts cardinals).

Jesús els preguntà: «¿Quants pans teniu?» Ells li respongueren: «*Set*» (Mc 8,5; Mt 15,34).

Llavors Jesús va manar que la gent s'assegués a terra, prengué els *set pans*, digué l'acció de gràcies, els partí i en donava als seus deixebles (Mc 8,6; Mt 15,36).

Després van recollir *set paneres* dels bocins que havien sobrat (Mc 8,8; Mt 15,37).

«I quan vaig partir els *set pans* per a les *quatre mil* persones, ¿quantes paneres plenes de bocins vaucollir?» Li diuen: «*Set*» (Mc 8,20; Mt 16,10).

El tercer relat es troba en els Fets dels Apòstols i es refereix al grup de set que van ser elegits pels apòstols per estar al front del grup dels hel·lenistes. Com correspon al grup de jueus hel·lenistes, de llengua grega i, per tant, anunci de la futura obertura als creients no jueus, el número utilitzat és el set, que té aquesta simbologia:

Per tant, germans, trieu entre vosaltres *set homes* de bona reputació, plens de l'Esperit Sant i de seny, i els encarregarem aquesta tasca (Fets 6,3).

Anàrem a casa de Felip, l'evangelitzador, un dels *Set*, i ens hi vam hostatjar (Fets 21,8).

Hi ha, sens dubte, una intencionalitat entre la referència aquí al grup dels *Set* i les referències anteriors al grup dels *Dotze* (Fets 6,2). L'actitud jueva de totalitat, però tancada, que suposava el número dotze es presenta amb la necessitat de l'obertura a les nacions, que expressa el número *set*.

SET VEGADES

La força de plenitud del número *set* es pot comprovar, en l'Antic Testament, en el càntic de venjança de Lèmec:

Caïn serà venjat *set* vegades, però Lèmec ho serà *setanta-set* (Gn 4,24).

En els textos evangèlics, és el perdó el que es fa present *set* vegades *set*:

Aleshores Pere preguntà a Jesús: «Senyor, ¿quantes vegades hauré de perdonar al meu germà les ofenses que em faci? ¿*Set* vegades?» Jesús li respon: «No et dic *set* vegades, sinó *setanta vegades set*» (Mt 18,21-22).

I si (el teu germà) t'ofèn *set* vegades al dia i *set* vegades torna per dir-te: «Me'n penedeixo», tu l'has de perdonar (Lc 17,4).

EN EL LLIBRE DE L'ÀPOCALIPSI

El llibre de l'Apocalipsi destaca per la importància que dona als nombres i, especialment, al número *set*. A més a més del fet que tot el llibre es troba dividit en

set parts, en les quals destaquen les cinc parts centrals, constituïdes per cinc septenaris sobre les cartes, els segells, les trompetes, les copes i les visions, és precís anotar que el cardinal «set» es troba present cinquanta vegades, més cinc vegades més que hi apareix l'ordinal «setè». És a dir, en el llibre de l'Apocalipsi, el set apareix més de la meitat de vegades que en la resta del Nou Testament.

S'hi parla de les cartes dirigides a les «set esglésies d'Àsia» (Ap 1,4a.11), de part dels «set esperits» que es troben davant el tron de Déu (Ap 1,4b). El vident contempla «set canelobres d'or» (Ap 1,12) i el Fill de l'home amb «set estrelles» en la seva mà (Ap 1,16). Les set estrelles són els «àngels de les set esglésies» i els set canelobres les mateixes «set esglésies» (Ap 1,20). En el capítol segon, tornen a aparèixer les set estrelles i els set canelobres (Ap 2,1), i en el tercer, «els set esperits de Déu i les set estrelles» (Ap 3,1). I, de nou, en el quart, les «set torxes de foc» i els set esperits de Déu (Ap 4,5).

En el següent septenari es parla dels «set segells» que segellen un llibre (Ap 5,1.5; 6,1). I de l'Anyell que té «set corns i set ulls, que són els set esperits de Déu» (Ap 5,6). L'Anyell obre el «setè segell» (Ap 8,1). A continuació, ja en el septenari central, «set àngels» reben «set trompetes» (Ap 6,6). Després es parla de «set trons» (Ap 10,3.4). I ressona la veu del setè àngel (Ap 10,7) i la trompeta del setè àngel (Ap 11,15). En la descripció del Drac hi apareixen «set caps» i «set diademes» (Ap 12,3). També la Bèstia del mar té «set caps» (Ap 13,1).

En el quart septenari, apareixen «set àngels» que porten «set plagues» (Ap 15,1.6) i «set copes d'or» (Ap 15,7), que corresponen a les «set plagues» dels «set àngels» Ap 15,8; 16,1; 17,1). De nou apareix la Bèstia amb «set caps» (Ap 17,3.7), que són els «set turons» i «set reis» (Ap 17,9-11). Finalment, en el penúltim capítol, apareixen de nou els «set àngels» amb les «set copes» plenes de les «set plagues» (Ap 21,9).

El número set té sempre, al llarg de tot el llibre, aquest sentit de plenitud. De totes maneres, això no evita que en alguns moments aquest nombre es refereixi a una dada ben concreta. Així, per exemple, la Bèstia amb «set caps», que són els «set turons» on la dona resideix i són també «set reis» (Ap 17,9), són una clara evocació de la ciutat de Roma, edificada sobre set turons i als set emperadors que havien regnat fins al moment d'escriure's el llibre. D'aquesta manera, el sentit simbòlic del número set es converteix en un sentit evocador de les realitats que el lector, amb saviesa, sabrà descobrir.

L'ANY SABÀTIC I L'ANY JUBILAR

El poble d'Israel tenia una institució singular. En paral·lel al dia setè, el *xàbat*, que establia el sentit profund a la vida i al ritme del temps, hi havia l'any sabàtic, que es realitzava cada set anys, cada setmana d'anys:

Quan haureu entrat al país que jo us dono, deixeu reposar la terra cada *set* anys. És un any de repòs en honor del Senyor. Sembla el teu camp durant *sis* anys, esporga igualment durant *sis* anys la teva vinya i recull-ne el fruit. Però l'any *setè* serà un any de repòs per a la terra, un any

de repòs consagrat al Senyor: no sembris el camp ni esporguis la vinya (Lv 25,2-4).

Si se't ven per esclau un germà hebreu, home o dona, et servirà durant sis anys, però al setè deixa'l lliure (Dt 15,12).

Guarda't de pensar maliciosament dintre teu: «S'acosta l'any setè, l'any de la condonació dels deutes»; guarda't de mirar-te'l amb duresa i de no voler donar-li res. Ell clamarà al Senyor contra tu, i tu series culpable (Dt 15,9).

A més a més d'aquestes institucions, hi havia l'any jubilar, que se celebrava a la setmana d'anys sabàtics, és a dir, després de set anys sabàtics:

Després compta set setmanes d'anys, és a dir, set vegades set anys, que són *quaranta-nou* anys. Llavors, arribat el dia *deu* del mes setè, que és el dia de l'Expiació, fes que ressoni el corn per tot el país: declareu sant l'any que fa *cinquanta* i proclameu la llibertat a tots els habitants del país. Aquest any serà l'any del Perdó: els qui s'havien venut el patrimoni, el recobraràn, i els qui s'havien venut ells mateixos, retornaran al seu clan. Cada *cinquanta* anys és un any del Perdó: aquell any no sembrareu, ni segareu el que haurà crescut espontàniament, ni veremareu els raïms dels ceps que no haureu esporgat, perquè és l'any del Perdó, un any sant (Lv 25,8-12a).

Aquest calendari d'anys no feia sinó reproduir el calendari celebratiu de la Pasqua anual, que malgrat ser el dia 15 de *nisan*, la seva celebració s'estenia durant set dies més i, després de set setmanes, s'arribava a la celebració del dia cinquanta, el dia de la Pentecosta. D'aquesta manera la celebració anual era anunci i preparació de la celebració de l'any sabàtic, que al cap

de set anys sabàtics portava a la celebració de l'any jubilar, any del Perdó.

Hi ha, així, el ritme dels set dies i les set setmanes, que porten a la celebració del dia cinquanta. De la mateixa manera, la celebració del dia setè i de la setmana d'anys porta a la plenitud de l'Esperit, expressada en l'any jubilar, que és l'any cinquanta. S'estableix, aleshores, un paral·lelisme entre la diada de la Pentecosta, celebració del dia cinquanta, i la celebració de l'any jubilar. Per això, el profeta Isaïes parla de la manifestació de l'Esperit del Senyor sobre l'Ungit, el Messies, enviat a proclamar la llibertat, és a dir, a proclamar l'any de gràcia del Senyor (Is 61,1-2). És el text que l'evangelista segons Lluc presenta llegit per Jesús mateix en la seva anada a la sinagoga de Natzaret, en un *xàbat*:

L'Esperit del Senyor reposa sobre meu, perquè ell m'ha ungit. M'ha enviat a portar la bona nova als pobres, a proclamar als captius la llibertat i als cecs el retorn de la llum, a posar en llibertat els oprimits, a proclamar l'any de gràcia del Senyor (Lc 4,18-19).

L'evangelista posa en boca de Jesús aquestes paraules dirigides als qui eren a la sinagoga:

Avui es compleix aquesta escriptura que acabeu d'escoltar (Lc 4,21).

Mentre, com indica l'evangelista, «tothom l'aprojava i es meravellava de les paraules plenes de gràcia que sortien de la seva boca» (Lc 4,22).

Dit en poques paraules, si el número sis és set menys u, el número vuit és set més u.⁴⁷ El número set, els dies de la setmana, és el número de la plenitud. El vuit va més enllà del set i, per tant, significa una nova realitat, que transcendeix la plenitud indicada amb el número set.

SENTIT DE NOVETAT

Com sempre, són els textos de l'Antic Testament els qui ens mostren la clau d'interpretació. El llibre del Levític indica quan s'ha de realitzar el gest de la circumcisió en la criatura acabada de néixer:

El Senyor va parlar encara a Moisès. Li digué: «Comunica això als israelites: Quan una dona doni a llum un nen, quedarà ritualment impura durant *set* dies, igual que si tingués la regla. En complir-se el dia *vuitè*, circumcidaran el nen» (Lv 12,1-3a).

Els set dies d'impuresa estan simbolitzant la vida en aquest món, que necessita rebre una novetat de salvació. Aquesta arriba en el dia vuitè amb el gest de la circumcisió, que és el senyal de pertinença al poble de Déu. Així ho assenyala el llibre del Gènesi:

⁴⁷ En grec: «vuit» (*októ*) [8]; «vuitè» (*ogdoos*) [5]; «al cap de vuit dies» (*oktaêmeros*) [1].

Déu digué encara a Abraham: «Tu i els teus descendents, de generació en generació, heu de guardar la meua aliança. Aquest és el signe de l'aliança que s'ha de mantenir per sempre entre jo i vosaltres, és a dir, amb els teus descendents: tots els homes hauran de ser circumcidats. Circumcidareu el vostre prepuci, i aquest serà el signe de l'aliança entre jo i vosaltres. De generació en generació, tots els infants mascles seran circumcidats el *vuitè* dia d'haver nascut» (Gn 17,9-12a).

I així va ser circumcidat Isaac, el fill de la promesa:

El dia *vuitè*, Abraham va circumcidar el seu fill, tal com Déu li havia manat (Gn 21,4).

Aquest sentit de novetat i formació del poble de Déu es troba també assenyalat simbòlicament en l'episodi del diluvi, en el qual s'indica que van entrar en l'arca Noè i els seus tres fills, la seva dona i les tres nores, en total, *vuit* persones, com subratllen les dues cartes de Pere:

Però amb tu, faré i mantindré la meua aliança. Entra a l'arca amb els teus fills, la teva dona i les teves nores (Gn 6,18).

En aquella arca, uns pocs, és a dir, *vuit* persones, se salvaren gràcies a l'aigua. I l'aigua prefigurava el baptisme que ara us salva i que no és una neteja de la brutícia del cos, sinó un compromís amb Déu de viure amb rectitud de consciència, gràcies a la resurrecció de Jesucrist (1Pe 3,20b-21).

(Déu) feu baixar el diluvi sobre aquell món d'impis i només en preservà el *vuitè*, Noè, que proclamava la justícia (2Pe 2,5).

No ha d'estranyar gens, doncs, que David, aquell del qual havia de néixer el Messies, fos el vuitè fill del seu pare Jessè. En ell floreix la soca de Jessè cap al Messies:

Així Jessè va fer passar al davant de Samuel *set* dels seus fills, però Samuel li digué: «D'aquests set, el Senyor no n'escull cap». Samuel va afegir: «¿No queda cap més fill?» Jessè va respondre: «Encara queda el més petit. És a pasturar el ramat.» Samuel li digué: «Aneu a buscar-lo. No ens posarem a taula que ell no hi sigui» (1Sa 16,10-11).

REFERÈNCIA A L'ALIANÇA AMB DÉU

Aquest sentit de novetat quedarà expressat també en les grans festes jueves, com van ser els vuit dies de la purificació del temple (2Cr 29,17), els vuit dies de la consagració de l'altar (1Ma 4,56.59), els vuit dies de festa (2Ma 10,6.8). També és present en la visió d'Ezequiel quan descriu el nou temple, que tindrà, sí, una escalinata d'accés a l'atri exterior feta per set esglaons (Ez 40,22.26), però una escalinata de vuit esglaons per a l'accés a l'atri interior, on hi haurà les vuit taules per a degollar els animals dels sacrificis:

El vestíbul donava a l'atri exterior. A les seves pilastres hi havia relleus de palmeres, i l'escalinata que hi portava tenia *vuit* esglaons (Ez 40,31.34.37).

Així hi havia *quatre* taules a un costat de la porta i *quatre* a l'altre. Eren *vuit* taules, doncs, les que servien per a degollar-hi els animals (Ez 40,41).

L'inici de l'evangeli segons Lluc presenta, en primer lloc, la figura de Joan Baptista. Després del seu nai-

xement s'indica immediatament la seva circumcisió i la seva imposició del nom totalment inesperat: és l'anunci de la novetat:

Al cap de *vuit* dies es reuniren per circumcidar l'infant i volien que es digués Zacaries, com el seu pare. Però la seva mare s'hi va oposar dient: «No! S'ha de dir Joan!» (Lc 1,59-60).

La mateixa indicació es troba quan es parla del naixement de Jesús, el Messies:

Quan van complir-se els *vuit* dies i hagueren de circumcidar l'infant, li van posar el nom de Jesús; era el nom que havia indicat l'àngel abans que el concebés la seva mare (Lc 2,21).

REFERÈNCIA A LA RESURRECCIÓ

La dimensió de novetat es manifesta de nou en l'Evangeli «vuit dies després» d'haver dit Jesús: que «Alguns dels qui són aquí no moriran sense haver vist el Regne de Déu». ¿A què es refereix Jesús?⁴⁸ A l'experiència del ressuscitat, que es troba representada simbòlicament en el relat de la Transfiguració:

«Us ho asseguro: alguns dels qui són aquí no moriran sense haver vist el Regne de Déu». Com (*hòsei*) *vuit* dies després d'haver-los dit tot això, Jesús va prendre amb ell Pere, Joan i Jaume i pujà a la muntanya a pregar (Lc 9,27-28).⁴⁹

48 Malgrat no hi ha cap referència en el Nou Testament, els autors antics van ressaltar que les lletres del nom de Jesús en grec (*Iêsous*) tenen un valor numèric de vuit-cents vuitanta vuit, és a dir, 888: la repetició triple del nombre de la novetat. Heus aquí les correspondències: I = 10; Ê = 8; S = 200; O = 70; U = 400; S = 200.

49 Com assenyala la partícula «com» (*hòsei*) es tracta d'un simbolisme de

Més clar encara, es pot veure en l'episodi de l'aparició de Jesús ressuscitat a Tomàs. El mateix dia de la resurrecció, al vespre, Jesús s'havia aparegut als deixebles, però Tomàs no era amb ells. Aleshores Jesús s'apareix de nou vuit dies després. El dia vuitè és aquí, seguint el ritme de la setmana, el dia després del setè dia i, al mateix temps, el dia primer de la nova setmana. És a dir, el dia vuitè és també el dia primer. Es converteix en el dia de la nova creació. Com que aquell any la Pasqua havia caigut en dissabte, Jesús va ressuscitar el dia primer, que és al mateix temps el dia vuitè. Des d'aleshores les comunitats de deixebles es reuneixen el dia vuitè per experimentar la presència del ressuscitat. El dia primer de la setmana, dia de la resurrecció de Jesús, serà així, al mateix temps, el dia vuitè, el dia del Senyor, *dominica dies*, el diumenge:⁵⁰

Al cap de *vuit* dies, els deixebles es trobaven altra vegada en aquell mateix lloc, i Tomàs també hi era. Estant tanca-des les portes, Jesús va arribar, es posà al mig i els digué: «Pau a vosaltres» (Jn 20,26).

caràcter cultural jueu, que subratlla aquí la dimensió de novetat. Aquest subratllat és adient, ja que el text de Lluc, en contraposició al text dels altres sinòptics (Mc 9,2; Mt 17,1), que parlaven de sis dies, ha optat aquí per indicar vuit dies.

50 Escriu J. Daniélou: «Els set dies, figures del temps, seguits del vuitè dia, figura de l'eternitat, apareixeran en els Pares [de l'Església] del segle IV com el símbol de la visió cristiana de la història. Tanmateix aquest simbolisme es desenvoluparà en dues direccions diferents. Els [Pares] alexandrins, més al·legoristes, han concebut els set dies com un pur símbol del temps total d'aquest món, oposat al vuitè dia, figura de la vida eterna, sense preocupar-se de buscar a fer coincidir cadascun dels set dies amb un període històric determinat. Els [Pares] occidentals, perllongant les especulacions dels Apocalipsis, i més realistes, han buscat en canvi a fer dels set dies determinacions històriques precises, i a fonamentar sobre d'elles càlculs permetent preveure la data de la Parusia» (*Bible et Liturgie*, París: Du Cerf²1958, 355).